

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Articulus I. De Processu contra delinquentem Notorium & in flagranti crimine deprehensum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

LIBRI V.
 INSTITUTIONUM CANONICARUM
 TITVLVS I.
 De Accufationibus, Inquifitionibus &
 Denuntiationibus,

Ludicia Criminalia, quando excessus notorii non sunt, arg. c. Evidentia 9. tribus potissimum modis instituuntur, per Accufationem, Denuntiationem aut Inquifitionem, c. Quatiter 24. V. Contra quos: quorum prioribus contra criminofum ad instantiam five alicujus delationem: posteriori verb ex Officio iudex procedit.

ARTICVLVS I.

De Processu contra Delinquentem Notorium, & in Flagranti crimine deprehenfum.

SUMMARIUM.

1. In notorijs Juris Ordo non fervatur,
2. Omne delictum vel Notorium est vel Occultum,
3. Notorium aliud Juris est, vel Praesumptionis,
4. Aliud Facti, Permanentis, Transientis vel Interpolati.
5. Ordo Juris fervandus est, nisi delictum coram pluribus commissum,
6. Atque in ratione delicti evidens sit,
7. Et de ejus notorietate plenè confiter.
8. Notoriè delinquens puniri potest, nemine eum deferente,
9. Et sine solennitatibus Judicij.
10. Sape opus non est ejus citatione,
11. Vel condemnatione per sententiam solemnem:
12. Neque locus appellationi,
13. Vel judicis tanquam suspecti recusationi.
14. Salubre monitum Salyceti.
15. Sine Juris ordine etiam punitur in flagranti deprehensus:
16. Sive is deliquerit in conspectu ipsius judicis,
17. Sive ab alio repertus ad hunc ducatur;
18. Ut serè neque opus sententiæ, neque locus sit appellationi.

Regula

1. **R**egula est, cum delictum est notorium, iudicem ad delinquentis punitionem procedentem ad Iudicarii Ordinis observationem non adstringi, §. *Hu omnibus*, post *can. Prohibentur 17. §. In manifestis* post *can. Qua Lotharius 16. Sc. 2. q. 1. Sc. Ad nostram 21 de Iurejurando*, cujus veritas ac vis, delicti perquam celebri partitione declarata, luculentior evadet.

2. Delictum itaque aliud Notorium dicitur & aliud Occultum. Notorium est, quod ullâ tergiversatione celari non potest, ut, quod coram populo vel majori istius parte perpetratur, *can. De manifestis, 17. q. 1. cit. Sc. Super eo 3. de Test. cogend.* Occultum verò hoc loco censetur non illud tantum, quod soli Deo, secretorum omnium & cordium humanorum scrutatori, *can. Deus, 22. q. 1. cognitum*; sed omne illud, cujus probatio à communiter contingentibus difficulter haberi potest: ut ferè sunt dolus, simulatio, furtum, adulterium, suppositio patris, Sodomia, Simonia, conspiratio, tractatus de nece inferenda, venenatio & alia delicta, quæ per se clam & in occulto committi solent, aut per accidens ita committuntur, *Clarus Practic. Criminal. §. fin. q. 9. n. 2. Farinacius Prax. Criminal. q. 18. n. 105. q. 21. n. 7. & Haunold. Tom. 6. de J. Sc. Tract. 2. n. 27.* ex quibus occulta delicta per Accusationis, Denuntiationisve aut Inquisitionis ordinarias, & aliquando per extraordinariam Exceptionis vias, *Art. sequentibus* explicandas, in iudicium deducuntur: eaque judicialiter confessi, de iisve servatò Juris ordine legitime convicti pro ipsorum & personarum etiam varietate variè coercentur.

3. Notorium delictum tale esse potest duplici, Juris scilicet aut Facti, notorieta-

te. Juris notorietate Notorium delictum evadit per rei spontaneam confessionem, in iudicio factam & non revocatam, *c. Vestra 7. c. fin. de Cohabit. cler. Sc. mul. Sc. c. Cum olim 14. in fine, de V. S.* vel per plenas probationes judiciales, scilicet per testium omni exceptione majorum depositiones legitime receptas, vel per instrumentum publicum vel authenticum in iudicio productum, quibus, quod in causa conclusum jam sit, nihil amplius opponi potest, *c. Cum olim cit. Sc. l. fin. C. de Probat. Vel per sententiam definitivam condemnatoriam ad poenam vel criminis declaratoriam, quæ transit in rem judicatam, c. Vestra Sc. c. fin. cit.* Imò etiam per interlocutoriam, si ea cum causa cognitione lata est, & in rem judicatam transit, *Panormit. in c. Cum olim cit. à n. 3. Mascard. de Probat. concl. 2106. à n. 9. & Fagnanus in c. Vestra cit. à n. 71.*

Ad hanc Juris Notorietatem à DD. reducitur Notorietas Præsumptionis, fundata in circumstantiis, ex quibus jus aliquid ita præsumit; ut id haberi velit pro veritate: & ex ea, perinde ut ex alia probatione plena, ad sententiam definitivam procedi possit; sic enim, si quis palam & omnibus cernentibus in domo sua retineat mulierem suspectam, Juris præsumptio est; intercessisse inter eos copulam carnalem, *Fagnanus in c. cit. n. 8.*

Facti Notorietate Notorium est delictum, quod perpetratum est in oculis hominum, puta, totius vel majoris partis alicujus vicinæ, parochiæ, collegii &c. ut ullâ tergiversatione celari vel negari non possit; cujusmodi erat delictum itilium, qui novercam suam uxoris locò habuit, & propterea absens ab Apostolo judicatus, atque in interitum carnis Sathanæ traditus est, *1. Corinth. cap. 5. V. 1. Sc. 5.* Juris ordine prætermisso, *can. De manifesta, 2. q. 1. Ubi Archidiacon. n. 4. cit. Fa-*

cit. Farinac. q. 21. num. 41. & Fagnanus n. 77.

4. Hoc facti Notorium triplex, & facti Permanentis, Tranfeutis vel Interpolati est. Facti permanentis est, quod notorie fe exhibet oculis, ut id videre omnes poffit; fic enim notoria est incarceratio clerici, qui in carcere publico & omnium oculis patente continuo detinetur: concubinatus ejus, qui concubinam retinet domi, communem mensam & lectum, ex eaque proles habet; Felonia Vasalli, qui insuper habitò Fidelitatis juramentò dominum suum hostiliter persequi non desistit. Tranfeutis seu momentanei, quod in populi vel majoris istius partis conspectu est commissum: ut homicidium perpetratum in platea aut foro publico, in eòve palam & plurimis audientibus prolata blasphemia, vel alicui illata injuria verbalis: quæ, si coram iis sæpius iterata sint, facti interpolati notoria delicta nuncupantur, *Glossa in c. Vestra cit. V. Notorium, ubi Panormit. n. 15. Sylvester V. Notorium, n. 2. Speculat. Tit. de Notoria Crim. §. 8. à. n. 8. & Fagnan. l. cit. à n. 78.*

5. Dubium nunc & varii DD. sensus sunt de requisitis ad hujusmodi facti criminosi Notorietatem. Quidam enim ad hanc exigunt publicitatem loci, & diurni etiam temporis circumstantiam seu qualitatem; ut, quod in villa, in domo priuata, aut noctu commissum est, notorium dici non possit. Alii ad eam sufficere, aiunt, quod commissum sit in loco publico seu tali, in quo plures homines esse possint: dummodo in decem, aut septem, & secundum aliquos in trium hominum conspectu sit perpetratum. Alii demum id in iudicis, facti qualitatem & circumstantias ponderantis, arbitrio reponunt. Horum ego sententiæ facillè accedo, si istius arbitrium consentaneum sit Juris

communis principii: à quibus meò quidem iudicio aberraturus non videtur, si aduersus reum, tanquam delinquentem notorium, ac proinde Juris ordine non seruatò, non procedat, nisi

Imprimis delictum ab eo coram decem aut saltem sex hominibus, id certò & per sensum cognoscentibus, sit perpetratum; cum enim ad constituendum populum saltem decem homines exigantur, *arg. can. Unio 10. q. 3. delictum, coram paucioribus, quàm decem, aut sex hominibus perpetratum, in populi aut majoris istius partis conspectu perpetratum non intelligitur, Sanchez Lib. 6. Consil. cap. 3. dub. 3. n. 10. & Passerinus Tribunal. Regul. q. 10. n. 4.*

Deinde, nisi factum, non solum quoad substantiam siue existentiam, sed etiam in ratione delicti notorium sit, *c. Tua nos 8. de Cohabit. cler. & mulier. ut, ulli excusationi vel tergiverfationi locum non esse, constat; cum, si, an vg. homicidium ob sui defensionem, inculpatæ tutelæ moderamine seruatò, vel culpâ dolòve commissum sit, non constaret, notorium non intelligeretur; quòd excusatione vel tergiverfatione celari possit, cit. Clarus q. 9. n. 3. Farinac. q. 21. num. 49. Haunold. n. 30. & Passerin. q. 10. n. 5.*

Demum, nisi de ipsa delicti Notorietate ipsi constet; cum enim processus per viam Notorii fundetur in ipsa illius notorietate, de ista plenè constare est necesse. De ea autem sic iudici duobus modis constabit. Primò quidem, si delictum commissum sit in præsentia ipsius, sedentis pro tribunali, aut aliàs in actu siue exercitio jurisdictionis existentis, idque cum populo siue majori istius parte præsentè intuentis, *Speculat. cit. §. 8. n. 12. Salycetus in l. Ea quidem 7. C. de Accus. n. 91. Gomez Lib. 3. Var. cap. 1. n. 48. & Passerin. cit. q. 10. n. 6. Secundo, si testes,*

saltem duo & omni exceptione majores jurati & parte citatâ judicialiter examinati, de delicti existentia simul & notorietate deponant; quod scilicet id, populò vel majori istius parte præsente ac spectante sit perpetratum, ut colligitur ex *c. Cum dilectis 15. de Purgat. canon.* & cum *Speculat. §. cit. n. 17.* ac *Joan. Andr. ibid.* docent *citr. Malcard. concl. 1105. n. 3. & 6.* *Farinac. n. 105.* *Fagnan. n. 105.* & *Passerini n. 9.* His præmissis supra insinuata

8. Regula est, ubi delictum notorium, ejusque notorietas declarato modo comperta est, judicem ad Ordinis judicarii observantiam non adstringi, per *textus cit.* cum enim Ordo ille introductus sit ad criminis aut juris dubii veritatem investigandam, ubi hæc est notoria, illius observatio necessaria non est. Quare

Primo, ubi delictum est notorium, opus non est delinquentis accusatione vel denuntiatione: sed judex ex officio procedere potest, juxta illud *S. Ecclesia Doctoris Augustini. Evidentia patris sceleris non indiget clamore accusatoris:* quod à *Glossa Interlin. in Genes. cap. 4. & c. Evidentia 9. hæc Rubr. refertur.* Consonant textus *can. Manifesta 15. Sc. q. 1. cit. b. Tua nos & c. Ad nostram cit.* Ratio est partim; quod in judicio Criminali accusator solummodo desideretur; ut, delictis ejus industriâ detectis ac probatis, nocentes & publicè perniciosi homines juxta animadversione coercerentur; quæ ratio non urget, ubi notorietas crimen prodit, reumque omnibus argumentis potentius convincit; partim verò; quod, ut Reipublicæ, criminis notorietate maximè læsæ, debita satisfactio non impediatur vel prorogetur, vindictam accelerari expediat, & morosi accusatoris delationem non expectari, *citr. Gomez n. 42.* *Farinac. n. 62.* *Hauhold. n. 32.* & *Gonzalez in c. in Evidentia cit. n. 6.*

Secundo, necessarius non est libellus, 9. contestatio litis, calumniæ ac malitiæ juramenta & alia solennitates, pertinentes ad judicii ordinationem; cum enim hujusmodi solennitates non exigantur in judiciis summaris, *Clement. Sape 2. V. Nos autem, de V. S.* neque exigentur in notoriis, in quibus judex ad judicarium Ordinem non est adstrictus, *citr. Gomez n. 42.* *Farinac. n. 65.* & *Scaccia Lib. 1. de Judic. cap. 79. n. 8.*

Tertio, necessaria etiam non est 10. citatio, saltem si delictum notorium ita sit; ut ullâ probatione super notorietate non sit opus, & reo ullam excusationem defensionemve, quâ delicti gravitas aliquò modò extenuetur, non competere, evidenter constet, *citr. Hauhold. n. 33.* & *Passerini n. 11.* Quod si factum, quod notorium est, excusatione aliquâ extenuari vel defendi non posse, ita exploratum non sit, citatio necessaria erit; cum Jure naturali competens sui defensionis adimi, & inauditus condemnari nemo possit, *can. 1. can. Deus omnipotens Sc. 2. q. 1. c. Cum inter 5. de Except. c. Qualiter 24. V. Debet hæc Rubr. DD. cit. cum cit. Gomez n. 43.*

Quarto, non requiritur sententia, 11. saltem in scriptis & cum aliis Juris solennitatibus prolata, juxta *Novell. 8. cap. 9.* verba, *Et causam ex non scriptis examinante, ubi Glossa V. Ex non scriptis cit.* *Gomez n. 45.* & *Farinac. n. 115.* Ratio quia generatim, cum judex sine ordine ac figura judicii procedit, sententiam in scriptis proferri necesse non est, *Glossa in c. fin. V. Illustrium de Sent. & re judic. in 6.* ubi *Francus n. 6. limit. 9.* Imò in delictis notoriis præceptum judicis reo poenam intimantis sufficere, cum *Bosio Tit. Quomodo proced. in crim. notor. n. 16.* & aliis asserit *Passerinus q. cit. n. 12.* Nisi tamen reus, id esse notorium, neget; hoc enim

enim cafu fententiã notorii declaratoriã opus foret, ut idem agnofcit cum Covarruvia in c. Alma p. 1. §. 2. n. 9. cit. Claro n. 8. & Farinac. n. 116.

12. Quintò locus non eft appellatiõ; ut, iftã non obftante, ad executionem valeat procedi, c. Cum fit 5. §. fin. de Appellat. Ratio eft; quia in notoriis iudicis pronuntiatio Juris executio potiùs quàm fententia eft, cit. Speculat. §. 8. n. 15. Clarus q. 74. n. 2. & Gomez n. 47. quod eò cafu procedit, quò in pronuntiatione in delinquentem, tanquam criminis notorii reum, pœna decernitur; fi enim ad hanc fimpliciter & notorietate non expreffã condemnaretur, appellatiõ locum fore, DD. cit. non inficiantur. Eadem appellatiõnis locus & deferendum efferet, fi fieret à fententia declaratoria notorietatis: uti & fi appellans exprimeret caulã, quã notorietatem tolleret vel obfulcaret: ficut contingeret, fi delictum confeflus confessionem fuam erroneam, aut non-fpontaneam, fed metu extortam, quereretur in appellatiõne. Et demum, fi appellatiõne interpoftã iudici a quo, ne ad executionem procedat, fuperior inhibuiffet; tali enim cafu illi ad hunc recurrendum efferet pro inhibitionis, tanquam in cafu appellatiõnem non admittente factã, revocatione, ut cum DD. cit. obfervat Haunold, Tract. 2. cit. n. 36.

13. Sextò, in notoriis non admittitur recufatio iudicis tanquam fufpecti, c. Pro-pofuit 24. de Appellat. fi pro delicto pœna determinata fit Jure, ftatutò, vel confuetudine. Secus, fi his determinata non fit; cum enim in omnibus, quã arbitrio iudicis committuntur, is rationabiliter poffit efferet fufpectus, ne inordinatò affectu ductus determet iniquum & iuftò graviozem pœnam infligendò, inferat gravamen, ejus recufatiõni locus erit, quoties pœna ipfius arbitrio eft com-

miſſa: ficut tali cafu ab exceſſu pœnã delicto etiam notorio decretã, interpoſitã appellatiõni efferet deferendum, cit. Gomez n. 46. Farinac. n. 117. & Haunold. num. 37.

14. Quantumvis autem hætenus de Notorio tradita à DD. frequentiori calculò approbata ſint, falubriter tamen cum Salyceto in l. Ea quidem cit. n. 93. Clarus q. 9. cit. n. 5. Fagnanus in c. Veſtra cit. n. 101. uterque in fine iudices monent; ne delicta temerè notoria aſſerant; cum notoria dicantur multa, quã non ſunt, c. Conſuluit 14. de Appellat. ideòque eos honeſtius tutiùsque acturos aiunt, ſi, quantumcunque delictum videatur notorium, ſuper ejus tamen notorietate, quàm multorum commodè poſſunt, à viciniã teſtium recipiant deſiptiones; & citatiõne monitiõneque omiſſã ad condemnatiõnem executionemque non facilè procedant; cum, ſi non ſervatò ordine iudiciario, ſive iſtius ſubſtantialibus omiſſis, ad eas facilè deveniant, ſe exponant periculo pœnã, deſiſſitò officio, infligendã, ſi de Notorio nequeant docere.

15. Non ſervato Juris ordine procedi etiam ſolet adverſus reum, in flagranti crimine, ut loquimur, ſive iſtius actu deprehenſum & apprehenſum; quò delinquens notorius & in flagranti deprehenſus æquiparentur, Gloſſa in c. Cum non ab homine 10. V. Deprehenſus, de Judiciis. Hæc tamen æquiparatiõ perpetua non eſt; ut adeò hac in re locus, imò opus ſit diſtinctione; vel enim reus delinquit in conſpectu ipſius iudicis, pro tribunali ſedentis, aut aliã jurisdictionem actu exercentis, & complurium aliorum ei adſtantium: vel à miniſtris Juſtitia, aut etiam ab aliis, ita repertus ducitur ad iudicem?

16. Si prius, & reus delictum non neget, nullãque deſenſionem ei competere, con-

tere, confet, ad ejus tanquam notorii delinquentis punitionem non servatò Juris ordine; ac proinde sine accusatione denuntiationeque & litis contestatione, sine alia probatione vel termini ad sui defensionem parandam assignatione, procedere judex potest; quod talis delinquentis aspectus inducat probationem criminis evidentem, ac sufficientem ad causæ decisionem, *citr. Speculat. §. 8. n. 12. Salycetus n. 91. Gomez cap. 1. n. 48. & Farinac. q. 21. n. 158.* Quodsi reus delictum, vel id in conspectu judicis esse commissum, neget, puniitio nequaquam præcipienda, sed recipiendæ sunt delicti probationes. Cujus expedita & à DD. approbata praxis est; ut judex in suo conspectu delinquentem, *vg. testem in judicio deponentem falsum, advocatum prævaricantem, alium blasphemantem aut homicidium ita perpetrantem incontinenti examinet; & si delictum confiteatur, sine alia probatione vel solennitate pœnam ei decernat.* Si verò id neget, super delicto recipiat testes: hisque, id in judicis pro tribunali sedentis pluriùmque ei adstantium præsentia & conspectu commissum, in rei, ut loquuntur, confrontati facie deponentibus, ad ejus punitionem procedat: quod ita prædicari Lud. de Penna in l. *Quotiens* 17. C. de Dignit. & alii testantur apud *citr. Farinac. n. 159.*

17. Si posterius, & reus in flagranti deprehensus statimque apprehensus ad judicem ducatur, Imprimis à Notario in Actis Judicialibus describenda est relatio eorum, qui reum judici sistunt: recipiendique testes super delicto deprehensioneque in flagranti. Deinde examinandus est ipse reus; & si delictum simpliciter sine ulla excusatione defensionéque fateatur, pœna ei secundùm facti & personæ qualitatem est decernenda,

Quodsi ejus aliquam excusationem defensionémque, pœnam excludentem vel minuentem, afferat, *vg. quod aggressorem occiderit ad sui defensionem, vel rem alienam surripuerit in compensationem crediti, quod aliter conlequi non potuerit, ei terminus ad allegationis sive exceptionis suæ probationem est statuendus.* Si verò delictum neget, testes super eo & deprehensione in flagranti jam recepti, sunt repetendi: quorum testimoniis si appareat convictus, terminus ei dandus est ad defensionem: & si, quod delictum vel pœnam excludat, vel minuat, nihil afferat, tum demum promerita pœna ei decernenda est & infligenda. Demum, si testibus, quòd non directè & immediatè super delicto: sed super actu extraneo, *vg. super fugam aut clamore deposuerint, plenè convictus non sit, deveniendum est ad torturam; quia deprehensio in flagranti facit, ut reus sine aliis indicis torqueri possit, etiam nullis defensionibus concessis, citr. Clarus n. 2. Farinac. n. 152. & Passerin. n. 22. Ubi*

Dubium est, an in flagranti deprehensio, postquam delictum extra vel in tortura confessus, de eòve legitime convictus est, pœna sine prævia sententia infligi possit. Quod Glossa communiter recepta in l. *Itius fustum* 22. V. *Edem pr. ff. de Hæ, qui infam. not.* affirmat, & in plerisque locis frequentissimò omnium consensu observari, ait Covarr. in c. *Alma de Sent. excom. in 6 p. 1. §. 1. n. 9.* Clarus tamen n. 4. & Farinac. n. 153. exigunt sententiam, sed absque solennitatibus Jure præscriptis prolatam, sive decretum de pœnæ executione: à quo tanquam Juris executione appellatorem negant, nisi ab excessu pœnæ, judicis arbitriò infligendæ.

ARTICU.